

Novinka na poli písmenových známek

Sdělovacími prostředky před časem proběhla zpráva, že Česká pošta zavádí dvourychlostní doručování listovních zásilek – tedy přístup, který už po léta používá řada pošt v zahraničí.

Tradicí má do jisté míry i u nás, a dokonce ji můžeme doložit filatelisticky – stačí si v katalogu nalistovat takzvané spěšné známky sloužící k úhradě příplatku za rychlejší doručení tiskovin. Jiným případem, a dokonce ze současnosti, je dvojitá možnost přepravy časopisů – jednak jako hromadně podané tzv. novinové zásilky za značně snížené poštovné (ty jsou doručeny podle místních možností, poštáči lidově říkají „až se doručovatelce vejde do brašny“), a jednak jako jednotlivě podané zásilky listovní, samozřejmě za plný tarif. Nyní tedy budeme mít volbu i u běžných psaní do hmotnosti 50 g, přepravených v takzvaném ekonomickém režimu.

Pro ně je od 1. února určen dosavadní tarif 19 Kč, nemusejí být nijak označeny a pošta uvádí, že doručeny budou zpravidla druhý pracovní den po dni podání (jde o trošku nesrozumitelnou formulaci, předpokládám, že ve skutečnosti je myšleno D+2, lidově tedy „pozítří“). Pro jejich vyplácení bylo nově zavedeno označení nominální hodnoty „B“, s nímž vyšlo pět různých poštovních známek, které nyní představíme.

Vedle nové písmenové nominální hodnoty je spojuje i ofsetová technika, jíž byly vytištěny; za technikami s účastí ocelotisku se tedy nejspíš (doufejme, že ne definitivně) zatahuje opona.

Kolo Favorit – vtipný úvod do nové kategorie

Název emise: Kolo Favorit

Den vydání: 1. února 2020

Hodnota: B (ke dni vydání 19 Kč); č. 1059 (ČP)

Rozměr známkového obrazu: 30 x 23 mm

Výtvarný návrh: Petr Ptáček

Druh tisku: OF

Papír: fl-an-OFF; **Tisk:** PTC Praha

Tisková forma: 4x 50

Náklad: 6,25 mil. k datu vydání

FDC: nebyla vydána

Jako první „B“ vyšla v den zavedení nového tarifu známka v tradiční archové úpravě na papíru s lepem, s vyobrazením jízdního kola značky Favorit. Jejich výroba byla sjata s Rokycany, kde ji před sto lety zavedl obchodník se zahraničními bicykly František Hering. Od něj ji zanedlouho převzala akciová společnost Stadion, která později začala vyrábět i mopedy. Rokycanská kola byla prodávána pod značkami Tripol, Es-Ka a Tudor.

Kola značky Favorit tu byla vyráběna od roku 1951 a brzy se stala oblíbeným (a samozřejmě i nedostatkovým – pamětníci to mohou potvrdit) zbožím, i když jich ročně vznikalo více než 200 tisíc. Po roce 1990 to však s Favority začalo jít z kopce, otevřené hranice dovolily dovoz bicyklů ze zahraničí, do toho přišla móda horských kol, které se rokycanský podnik nepřizpůsobil a na přelomu tisíciletí zkrachoval. Slávu značky Favorit se pak snažili oživit další podnikatelé, ale uspěl až stejnojmenný pražský podnik, nezaměřující se však na masovou výrobu, ale stavějící kola s karbonovými rámy, na míru konkrétním zákazníkům – samozřejmě už v naprosto jiné cenové kategorii.

Známka s vyobrazením dnes už historického Favoritu je zdařilá. Jednoduchou a čistou kresbu stojí za to prohlédnout si zvětšovací sklem – perfektní soutisk barev dává vyniknout i nejmenším detailům, neobvyklá stříbrná barva věrně navozuje dojem chromovaných částí. Kombinace stochastického rastru v jemných detailech obrazu a pérového tisku napsí bude snad dostatečnou ochranou před paděláním – známka má před sebou zřejmě dlouhou budoucnost jako předplacená poukázka na přepravu listovních zásilek v ekonomickém režimu.

Volba jízdního kola pro první známku „B“ mi připadala jako decentně vtipná připomínka toho, že dopisy jí vyplacené budou přepravovány pomaleji než zásilky prioritní.¹⁾ Navíc jde i o symboliku poštovní – kolo přece bylo, a na venkově dodnes leckde je, přepravním prostředkem doručovatelek, i když samozřejmě nejde o model vyobrazený na nové známce. Jako šlapací samohyb jistě nemůže konkurovat poštovním automobilem, ale ve velkých městech je situace jiná. S rozvojem cyklostezek a vyhrazených pruhů se s bicyklem na řadu míst ve špičce dostanete rychleji než autem. Podobné to podle mne může být i u některých zásilek, kdy „B“ budou doručeny stejně rychle jako „A“, symbolicky řečeno tedy „kolo“ pojedje stejně rychle jako „automobil“.

FB

¹⁾ Pro ty byl zaveden nový, výrazně vyšší tarif 26 Kč (tedy zdražení o více než třetinu); částečnou útechou předvidavým odesílatelům však může být skutečnost, že známky „A“ pro tento druh přepravy platí bez omezení (jejich hodnota tedy o stejnou třetinu naopak stoupla – což lze s výhodou využít ve frankaturách jiných druhů zásilek, například R-, těžších, cenných psaní, do zahraničí apod.).

Cválající jízdní posel s trubkou

Název emise: Poštovní uniformy

Den vydání: 1. února 2020

Hodnota: B (ke dni vydání 19 Kč); č. 1060 (ČP)

Rozměr známkového obrazu: 23 x 30 mm

Výtvarný návrh: Karel Zeman

Druh tisku: plnobarevný OF

Papír: fil-an-OF; **Tisk:** PTC Praha

Tisková forma: 6x 10 zn.

Náklad: prvotní n. 200 tis. sešitků (2 mil. zn.)

FDC: nebyla vydána

Jako druhá „B“ vyšla v den zavedení nového tarifu známka na samolepicím papíru v sešitku o 10 polích. Jde tedy opět o historické téma související s přepravou, tentokrát dokonce vysloveně poštovní, protože posel má po svém levém boku brašnu s listovními zásilkami. Jako absolvent dvou zemědělských škol – střední a vysoké – a poté farmář na Státním statku Praha-Petrovice jsem s koňmi do styku přišel často, a jako mladý jsem byl po léta dokonce předsedou tamního jezdeckého oddílu. Na první pohled mě proto zaujala bravura, s níž postilion na známce jede. Kůň totiž podle polohy svých nohou (tři jsou ve vzduchu) cválá nebo dokonce letí tryskem a jezdec na něm sedí zcela klidně, vzpřímeně, prostě jak se to má a jak to umějí jen ti opravdu zkušení. V praxi totiž často vidíme posez se snahou o vysedání, jak je to běžné u klusu, jezdci jsou překlouení nebo naopak př-

liš zaklonění, stoupají si v třmenech (i když kůň neletí tryskem), což všechno může vést k pádu a zranění (než jsem se to naučil, taky jsem párkrát slítnul a pěkně si natloukl).

Podobně jako je tomu u předchozí známky, i jízdní poštovní posel je vhodně zvoleným tématem k nově zavedenému tarifu „B“ a i on do jisté míry symbolizuje pomalejší přepravu listovních zásilek v ekonomickém režimu. Stejně jako u bicyklu i tady je

tedy třeba pochválit přístup oddělení Známková tvorba GR České pošty – je hezké vidět, že se tu o práci přemýšlí a věci se dávají do souvislostí (kdyby na známce byl vyobrazen třeba závodní automobil, letadlo nebo raketa, bylo by to naopak nepatřičné a v souvislosti s novým tarifem dokonce směšné).

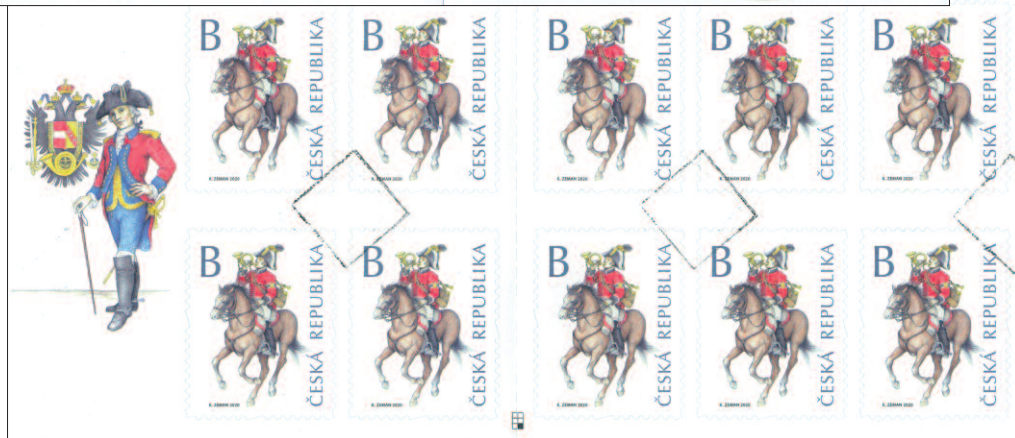
Známká je pojata obdobně jako předchozí, tedy jednoduše a vzdušně, na rozdíl od kola mi však připadá poněkud bledá, a tedy i málo výrazná – což je škoda. Pokud důvodem byl respekt k původní historické předloze, mohl autor barevně zvýraznit alespoň nápisy, nebo kresbu podložit barevným pozadím, například světle modrým. To všechno ale píšu jen při pohledu na známkový sešitek, na obálce dopisu se samotná známka může jevit jinak, a to co teď vidím jako drobný nedostatek se může ukázat naopak jako klad.

Sešiták obsahuje
10 písmenových známek
se symbolem „B“

The booklet contains
10 postage stamps identified
with the letter „B“

Adresa pro objednání/
Address for orders:
Česká pošta, s.p.,
Služby filatelistům, Nákladní 29,
CZ-362 07 Depo Karlovy Vary 70;
e-mail: filatelie_kv@cpost.cz
www.ceskaposta.cz
© Karel Zeman, 2020
© Česká pošta, s.p., 2020

Poštovní uniformy

Velikonoce – a dneska už spíše oslava příchodu jara

Název emise: Velikonoce

Den vydání: 26. února 2020

Hodnota: B (ke dni vydání 19 Kč); č. 1061 (ČP)

Rozměr známkového obrazu: 23 x 30 mm

Výtvarný návrh: Ladislava Pechová

Druh tisku: OF

Papír: fl-an-OFF; **Tisk:** PTC Praha

Tisková forma: 4x 50

Náklad: 2,5 mil.

FDC: nebyla vydána

Je pozoruhodné, kolik dodnes živých tradic se vztahuje k dobám pradávným, z nich oslavy Veliké noci dokonce k událostem starým bezmála dvě tisíciletí. Jestlipak dnešní děti vědí, že se jimi připomíná zmrtnýchvstání Krista, třetí den po jeho ukřižování, a že jde o největší křesťanský svátek v roce? Doby povinného katechismu zažili nejspíš jen dědečkové těch starších z nás, a tak leckdo možná ani neví, že Velikonoce jsou svátkem pohyblivým a letos připadají na neděli 12. dubna. Z původního ryzé náboženského svátku se v očích nemalé části veřejnosti už dávno stala spíše připomínka konce zimy a příchodu jara, tedy svátek optimistický a po mnoho generací spojený s různými lidovými zvyklostmi,

jichž však v posledních letech ubývá. Vidíme to i na nové známce, na níž by před lety nejspíš nechyběla pomlázka, dnes lektěrymi aktivisty považovaná za důkaz neuvěřitelně brutálního útlaku žen u nás, jejíž používání by mělo být stíháno trestním zákonem. Nejsou zde ani klasické kraslice, jejichž výroba je pracná a kdo by na to měl v úspěšné době čas, namísto nich tu ve svěží jarní travčice a pestrobarevných květech leží tři vajíčka raz dva obarvená práškem z pytlíku za pár korun, koupeného v nejbližší samoobsluze. V tomto smyslu tedy známka vystihuje současnost a ve zkratce vlastně skoro všechno, co z původně hlavního svátku roku zbylo. Je toho dokonce tak málo, že autorka považovala za nutné kresbu doplnit vysvětlujícím nápisem Velikonoce, který působí, jako by byl zakomponován dodatečně – je utlačený mezi názvem státu a horním okrajem kresby, která by se bez něj přitom dobře obešla a známka by vypadala vyváženěji. Pokud tedy budete posílat velikonoční pohlednice, můžete na ně použít novou, hezky barevnou známku, a pokud to uděláte včas, můžete s klidem využít její „zlevněnou“ nominální hodnotu „B“.

Pokoušení na známce s kuponem pro přitisky

Název emise: Vladimír Suchánek

Den vydání: 26. února 2020

Hodnota: B (ke dni vydání 19 Kč); č. 1062 (ČP)

Rozměr známkového obrazu: 23 x 30 mm

Výtvarný návrh: Vladimír Suchánek

Druh tisku: OF

Papír: fl-an-OFF; **Tisk:** PTC Praha

Tiskový list: 9 zn. + 12 K

Náklad: 18 tis. PL s potišťenými kupony

FDC: nebyla vydána

Je správné, že se zavedením nového ekonomického tarifu bylo myšleno i na vydání známky s kupony pro přitisky. Tato nefilatelistickou veřejností i sběrateli velmi oblíbená služba České pošty (nyní dobře dostupná na Hlavní poště v Praze) se tak vlastně nijak nezdražila, což by se stalo, pokud by zájemci museli využívat nyní o sedm korun dražší známky „A“. Autor návrhu známky a všech jejích 12 různých kuponů (v základní variantě) Vladimír Suchánek je zkušeným tvůrcem na poli známkové tvorby, a i nová emise nese jeho charakteristický výtvarný rukopis. Vкус je věc individuální a já bych nové známce přál, aby se líbila co největšímu počtu zájemců o přitisky na jejích kuponech – já k nim ale patřit nebudu. I když je grafika hezká, nedovedu si představit, k jaké příležitosti by se hodilo vyu-

brazení pierota cosi našeptávajícího smutné dívce v klobouku a velmi odhalených šatech; podle názvu grafického cyklu má jít o pokoušení. Popravdě, pro takovou příležitost bych si představoval méně „umělecké“ téma, něco univerzálnějšího, a přitom přímočaře srozumitelného, vhodných a osvědčených autorů máme přece řadu (namátkou Knotci, Richterová, Sivko, Slíva a mohl bych pokračovat). Snad se takové známky brzy dočkáme. Do té doby se zájemci o přitisky budou muset spokojit s Pokoušením... FB

Sto let od vzniku Ústavního soudu, který ale šest desetiletí nefungoval

Název emise: 100 let od vzniku ústavního soudnictví

Den vydání: 26. února 2020

Hodnota: B (ke dni vydání 19 Kč); č. 1063 (ČP)

Rozměr známkového obrazu: 40 x 23 mm

Výtvarný návrh: Jan Kavan

Druh tisku: OF

Papír: fl-an-OF; **Tisk:** PTC Praha

Tisková forma: 4x 50; **Náklad:** 500 tis.

FDC: digitální tisk; **Tisk:** PTC Praha; **Náklad:** 3.000

Československý stát se po svém vzniku 28. 10. 1918 řídil recepčním zákonem vyhlášeným Národním výborem československým, jímž byla prozatímně potvrzena platnost právních předpisů dosavadních, v Českých zemích zákonů rakouských a na Slovensku uherských. 13. listopadu 1918, tedy den před ustavením Revolučního národního shromáždění, přijal Národní výbor prozatímní ústavu, o den později byla vyhlášena Republika československá. Prozatímní ústava platila do 29. února 1920, kdy Národní shromáždění přijalo ústavu novou. Ta už počítala se zřízením Ústavního soudu, k němuž došlo v roce následujícím. Letos si tedy nepřipomínáme sto let ústavního soudnictví (to připadne až na příští rok, protože ÚS byl zřízen před 99 lety), ale

sto let od přijetí první „řádné“ ústavy¹⁾.

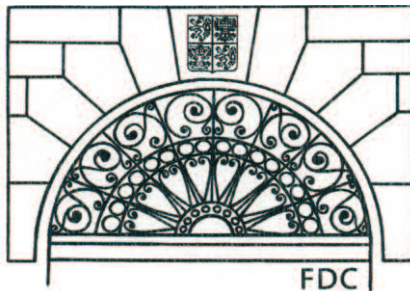
První Ústavní soud sídlil v Praze, byl sedmičlenný a jeho činnost byla velmi omezená, nebylo totiž možno podávat ústavní stížnosti. Po vypršení desetiletého mandátu soudců byla dokonce činnost soudu de facto přerušena, a to až do roku 1938, zanedlouho však tato instituce zanikla, a to na více než půl století. Obnovena byla až v roce 1991, a to napřed jako federální, po vzniku ČR a SR v roce 1993 jako soudy obou republik. Český Ústavní soud sídlí v Brně, v budově bývalého Moravského zemského sněmu.

dátu soudců byla dokonce činnost soudu de facto přerušena, a to až do roku 1938, zanedlouho však tato instituce zanikla, a to na více než půl století. Obnovena byla až v roce 1991, a to napřed jako federální, po vzniku ČR a SR v roce 1993 jako soudy obou republik. Český Ústavní soud sídlí v Brně, v budově bývalého Moravského zemského sněmu.

Autor návrhu pro známku symbolicky použil detaily hlavic sloupů ze sněmovního sálu soudu, nedávno zdařile zrekonstruovaného. V jeho průčelí jsou opravdu jen dva a tvoří dominantu nejčastějšího pohledu, jak ji známe z jednání soudu ve sdělovacích prostředcích.

Vepsal do nich dva zásadní předpoklady: *Demokracie* a *Právní stát*. Dobře si tak poradil s obtížným tématem, který zadání představovalo – najít jiné vhodné k výročí ÚS by jistě byl pořádný oříšek.

Kresebná výzdoba obálky dne vydání je sice sympaticky minimalistická, mně ale připadá až skoro nudná. To samé platí o razítku, v němž jsou navíc nepřípadně vyobrazeny tři paragrafy – Ústava ČR totiž nemá paragrafy, ale hlavy, články a odstavce... FB

¹⁾ Vydání známky už v letošním roce však není důsledkem chyby, ale snahou o připomenutí nadcházejícího jubilea s předstihem, který si vyžádal sám Ústavní soud ČR.